

Heike van Gils voor een maand terug uit Colombia

Heike van Gils uit Baarle-Nassau verblijft al drie en een half jaar in Colombiaanse Amazone, waar zij de bladsnijmier bestudeert die er de laatste decennia een plaag is in de landbouw. Met de resultaten van dit onderzoek wil zij promoveren aan de faculteit landbouwwetenschappen van de Nationale Universiteit van Colombia. Gedurende die jaren is zij bevriend geraakt met de Tikuna indianen in de buurt. Zij wonen en leven er in San Martin de Amacayacu, waar Heike de afgelopen jaren ook heeft gewoond en gewerkt. Dit dorpje ligt op acht uur varen van Leticia. Via een nieuwsbrief, uitgave van de net opgerichte Small World Foundation, houdt Heike vrienden en bekenden in Nederland op de hoogte van haar belevenissen in het verre Colombia. Het geld wat zij daarvoor krijgt gaat rechtstreeks naar de indianen, die strijden voor vastlegging van oude rechten op grondgebied. **Waarom ze dat doet? "Die mensen hebben niks, en ik wel, dus ik kan het beter delen"** antwoordt ze eenvoudig. **Op 30 juni kwam ze terug naar Nederland voor een maand; bij haar thuis op 't Ghil organiseerde ze twee avonden voor haar 'sponsors' met filmpjes, informatie en eetbare gewokte mieren...**

door Jeanny Wouters

In 2004 studeerde Heike van Gils af als biologe aan de Universiteit van Wageningen. Haar laatste afstudeervak deed zij bij de vakgroep Rurale Ontwikkelingssociologie. Het onderwerp was 'de lokale kennis van de Tikuna indianen in het Colombiaanse Amazone gebied, over de bladsnijmier.' Voor dit afstudeervak verbleef zij vier maanden in twee Tikuna gemeenschappen, San Martin de Amacayacu en Mocagua. Daarna kon zij voor een jaar aan de slag bij het Amazonisch Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek - SINCHI om dit afstudeervak, op een praktische manier en op grotere schaal, gevolg te geven.

Bureaucratie

Helaas heeft Heike in Colombia altijd te maken met bureaucratie, stakingen aan de universiteit enzovoort. In de tijd dat zij hierdoor op studievak niet verder kan of tijd over heeft, zet zij zich in voor de Tikuna indianen. Diverse projecten voor verschillende doelen zette zij op, ze zette zich in voor fondsenwerving. De Tikuna indianen leven in een gebied dat door de regering is verklaard tot natuurreservaat. Maar zij maken met hun gemeenschap van ongeveer 500 mensen ook deel uit van het indianenreservaat; de gebieden overlappen elkaar. De doelen van een natuurpark en een reservaat zijn verschillend: het park heeft tot doel absolute bescherming van de bestaansbronnen; de resguardo (indianengemeenschap) heeft tot doel duurzaam gebruik van de bestaansbronnen, om te kunnen eten en leven (landbouw, visserij, jacht). San Martin maakt ook deel uit van een groter indianenreservaat, en de leiding daarvan maakt buiten de gemeenschap van San Martin om afspraken over hun eigendommen zoals zand en hout. Ook behoort San Martin officieel tot de gemeente Leticia, maar een dichterbijgelegen gemeente haalt illegaal hout en zand uit het gebied voor verdere dorpsontwikkeling. Om die illegale houtkap, visserij en zandroof tegen te gaan, zijn de

indianen aan de slag gegaan met het organiseren van hun ancestrale territorium, zodat zij hier echt de zeggenschap over krijgen die zij eeuwen geleden al hadden, voor de komst van de europeanen. Zij maken kaarten, markeren de grenzen in het woud en leggen historische feiten vast op papier, zoals eerdere huizen en akkers. Heike zorgt voor de ontbrekende materialen, zoals verf om de bomen te markeren, stiften enzovoort. Dit wordt onder andere gefinancierd door de inkomsten van de Nieuwsbrief. En verder klopte Heike voor de Tikuna indianen ook bij diverse andere hulporganisaties aan, zoals OneMen, het Nederlands Centrum voor Inheemse Volkeren, BothENDS en het Bossen Nood Fonds. De indianen hebben inmiddels een camera gekregen, zodat zij opnames kunnen maken van hun eigen gebied en van bijvoorbeeld verlaten akkers en huizen die aangeven dat het gebied aan hun voorouders behoorde. Via deze beelden kunnen zij laten zien waar de fondsen voor worden besteed, aangezien zijn niet kunnen lezen of schrijven. Het is nu de taak van San Martin de Amacayacu zich dusdanig te organiseren dat conflicten worden opgelost en dat de organisatie uiteindelijk de status van inheemse territoriale entiteit krijgt (ETI) ofwel een juridisch erkend inheems territorium. Hiermee krijgt San Martin juridische, administratieve en budgettaire autonomie. Maar vaak blijven gelden steken onderweg van regering naar gemeente naar San Martin. De kleine gemeenschappen worden vaak niet serieus genomen en hebben niet de mogelijkheden om hun belangen te verdedigen. Simpelweg omdat het bijvoorbeeld vanaf San Martin een dag reizen is naar Leticia, en men daar dan geen onderdak, geld of eten heeft.

Nieuwsbrief van de Small World Foundation

Via de Nederlandse nieuwsbrief houdt Heike haar 'sponsors' regelmatig op de hoogte van haar werk in Colombia. De sponsors betalen 15 euro (of meer als zij dat willen) en krijgen daarvoor een cadeautje en een jaar lang de Nieuwsbrief. Het geld gaat rechtstreeks naar de Tikuna indianen en wordt uitsluitend besteed aan de ontwikkeling en uitvoering van lokale initiatieven, onder haar persoonlijke begeleiding. Zo huurt men onder andere af en toe een boot om illegale activiteiten te kunnen opsporen. Via de laptop van Heike werkt men aan de territoriale ordening, maar ook in de bossen zelf en op papier wordt het gebied in kaart gebracht.

Tijdens de presentatie in haar ouderlijk huis pleitte Heike voor behoud van de eigen identiteit van de Tikuna indianen, die via de overlevering, via het vertellen van verhalen hun kennis doorgeven. Leuke filmpjes liet ze zien, over hoe de mensen er leven, eten, wonen. De indianen aan het werk op de grote landkaart die het gebied, ieder stroompje en elke akker, in kaart brengt. Een gordeldier dat werd buitgemaakt, geslacht en opgegeten. De akkers van de Tikuna, die telkens maar twee of drie jaar gebruikt worden om de grond niet te zeer uit te putten. Met veel aandacht luisterden de verzamelde vrienden en kennissen, stelden vragen en deden suggesties. Heike liet kettingen zien die de indianen maakten, ze organiseerde een workshop voor ze om ze te leren macrameeën, zodat ze nog mooiere kettingen konden maken. Hier in Nederland zoekt zij dan winkels of mensen die de kettingen willen afnemen op kleine schaal om niet de traditionele dagelijkse patronen van de indianen te verstoren maar ze toch een klein zakcentje te kunnen bieden. Op allerlei gebied is Heike bezig om de Tikuna indianen te helpen; zij op haar beurt is er altijd welkom en wordt als een van hen beschouwd. Een heel bijzonder leven leidt zij daar in het Zuid-Amerikaanse oerwoud. Ze eet er cassave en bakbananen, en een keer per jaar gewokte koninginnemieren, die eigenlijk gewoon naar pinda's smaken. Haar studie verloopt moeizamer dan ze had gepland, maar het contact met de Tikuna indianen maakt het leven daar de moeite waard. De oprichting van de Small World Foundation is daar het bewijs van en geeft aan dat Heike nog lange tijd daar zal verblijven om de indianen te ondersteunen.

Wilt u samen met Heike van Gils steun bieden aan de mensen van de indianengemeenschap San Martin de Amacayacu in Colombia? Maak dan eenmalig 15 euro (of meer!) over op bankrekeningnummer 10.38.10.064 ten name van Heike van Gils te Baarle-Nassau onder vermelding van nieuwsbrief en uw naam. Vergeet niet om ook uw post- of e-mail adres door te geven aan: Tonny van Gils, Ghil 12, 5111 ED Baarle-Nassau of heike_van_gils@hotmail.com